

Dr. ir. Wendy Weijermars
Senior researcher
SWOV Institute for road safety research
The Hague, Netherlands

www.swov.nl

Leerdoelen

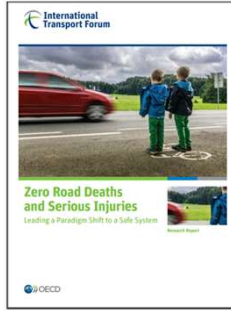
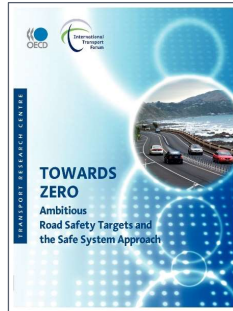
- Begrijpen wat het concept 'Duurzaam Veilig' of 'Safe System' inhoudt en hoe een veilig verkeerssysteem eruit ziet
- Beoordelen of een weg wel of niet (duurzaam) veilig is ingericht en welke maatregelen nodig zijn om de veiligheid te vergroten.

Concept van een Safe System: Safety by Design

Safe System's approach to road safety

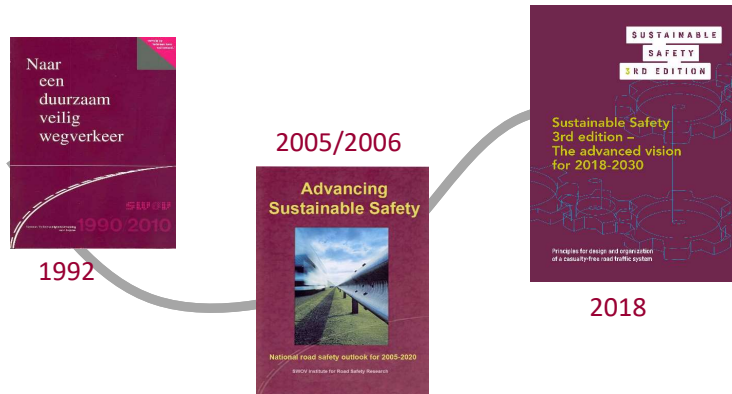
- Ethical imperative: **no human should be killed or seriously injured** as a result of a road crash, as the blame is partly on the system.
- Once this ethical imperative is accepted, we can no longer **blame the victim or the driver**; we have to **change the system**.

Duurzaam Veilig wegverkeer

In een Duurzaam Veilig wegverkeer worden **ongevallen** zoveel mogelijk **voorkomen**, en waar dat niet mogelijk is, worden **letsels** zoveel mogelijk **beperkt**.

- Pro-actief
- Mens als maat der dingen
- Systeembenadering

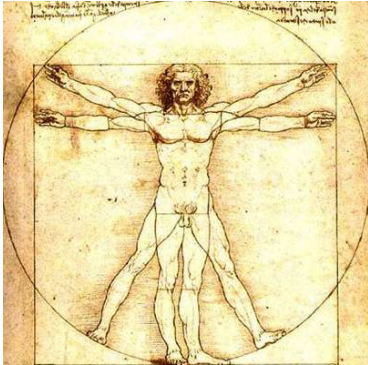

Is dit Duurzaam Veilig?

- Black-spot benadering
- Road safety audit
- Prioritering op basis van EuroRAP Road Protection Scores

Wat wordt verstaan onder Duurzaam Veilig

Van menselijke maat...

... tot richtlijnen...

... tot maatregelen

Duurzaam Veilig visie in lagen

1. De menselijke maat

- De mens is kwetsbaar
- De mens is feilbaar
- En de mens heeft andere eigenschappen die bijdragen aan het ontstaan óf het voorkomen van ongevallen

→ De mens vormt het uitgangspunt voor het ontwerp van het verkeerssysteem

1. De menselijke maat

Welke bewering(en) is/zijn juist?

95% van de verkeersongevallen ontstaat door menselijke fouten en daarom.....:

- a) Zijn voorlichtingscampagnes en handhaving de belangrijkste verkeersveiligheidsmaatregelen
- b) Moet het verkeerssysteem de weggebruikers helpen om zo weinig mogelijk fouten te maken
- c) Moet het verkeerssysteem zo zijn ingericht dat deze fouten niet leiden tot ernstige ongevallen

2. Verkeerssysteem

- **Wegen, wegomgeving, voertuigen en technologische oplossingen** sluiten aan bij de capaciteiten van verkeersdeelnemers, bieden ondersteuning en bescherming.
- Mensen zijn door **educatie, voorlichting en training** zo goed mogelijk voorbereid op de verkeerstaak. Professionals zijn optimaal opgeleid en toegerust.
- Er is **voldoende controle** door inspecteurs en handhavende instanties of het systeem maximaal veilig functioneert.
- **Traumazorg** en technische hulpmiddelen in het voertuig zorgen voor een snelle en optimale verzorging en maximale revalidatie van verkeersslachtoffers

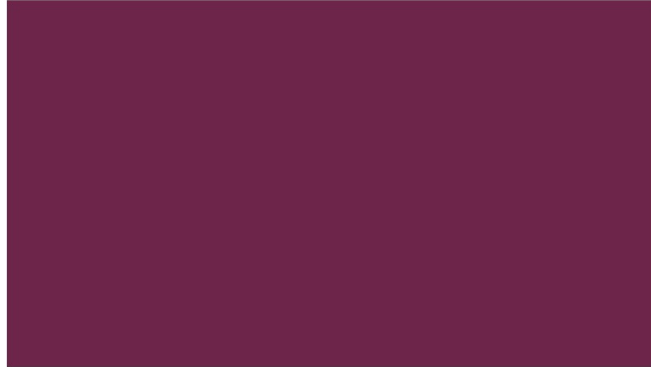

3. Veiligheidsprincipes

Naar een Duurzaam Veilig wegverkeer (1992-2010)	Door met Duurzaam Veilig (2005-2020)	Duurzaam Veilig Wegverkeer (DV3) (2018-2030)
Functionaliteit van wegen	Functionaliteit van wegen	Functionaliteit van wegen
Homogeniteit in massa, snelheid en richting	Homogeniteit in massa, snelheid en richting	(Bio)mechanica: afstemming van massa, snelheid, richting en bescherming van de weggebruiker.
-	Fysieke vergevingsgezindheid	
	Sociale vergevingsgezindheid	Psycho-logica: afstemming van verkeersomgeving en competenties van weggebruikers
Herkenbaarheid van wegen en voorspelbaar weggedrag	Herkenbaarheid van wegen en voorspelbaar wegverloop en weggedrag	
	Statusonderkenning van de weggebruiker	Effectief belegde verantwoordelijkheid
		Leren en innoveren van het bestaande verkeerssysteem

3. Veiligheidsprincipes

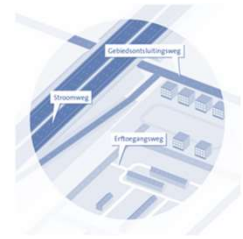

duurzaamveiligwegverkeer.nl

Veiligheidsprincipes: functionaliteit

- Monofunctionaliteit: stromen of uitwisselen
  - Stroomweg, gebiedsontsluitingsweg, erftoegangsweg
  - Hiërarchisch opgebouwd wegennet
- Autosnelweg:
  - Stroomfunctie, geen uitwisseling → ongelijkvloerse kruisingen, toe- en afritten als verbinding met gebiedsontsluitingsweg

Veiligheidsprincipes: biomechanica

- Afstemming van verkeersstromen in snelheid, rijrichting, massa, bescherming
  - Scheiden van verkeer met grote verschillen in snelheid, rijrichting, massa en/of bescherming
  - Hoge snelheid: voertuig en omgeving bieden bescherming
  - Uitwisseling langzaam/onbeschermd verkeer: snelheden laag
  - Balancerend verkeer: voldoende ruimte voor manoeuvres bij lage snelheid, schoon en stroef wegdek
- Autosnelweg:
  - Rijrichtingscheiding, ongelijkvloerse kruisingen, geen langzaam verkeer
  - Veilige bermen

Veiligheidsprincipes: biomechanica, veilige snelheden

Mogelijke conflicten	Veilige snelheid
Geen conflicten met kwetsbare verkeersdeelnemers Geen dwars- en frontale conflicten tussen autoverkeer Obstakels afgeschermd of obstakelvrije zone ≥ 6 m, semiverharde berm Stopzichtafstand ≥ 105 m	80 km/uur
Geen conflicten met kwetsbare verkeersdeelnemers Geen dwars- en frontale conflicten tussen autoverkeer Obstakels afgeschermd of obstakelvrije zone ≥ 10 m, verharde berm Stopzichtafstand ≥ 170 m	100 km/uur
Obstakels afgeschermd of obstakelvrije zone ≥ 13 m, verharde berm Stopzichtafstand ≥ 260 m	120 km/uur
Obstakels afgeschermd of obstakelvrije zone $\geq 14,5$ m, verharde berm Stopzichtafstand ≥ 315 m	130 km/uur

Gebaseerd op Tingvall, C. & Haworth, N. (1999) en Aarts, L.T. & Nes, N. van (2007). Voor meer informatie zie: SWOV (2018). [DV3- Duurzaam Veilig Wegverkeer 2018-2030. Principes voor ontwerp en organisatie van een slachtoffervrij verkeerssysteem](#). SWOV, Den Haag

Veiligheidsprincipes: psycho-logica

- Afstemming in rijvaardigheid, rijgeschiktheid en informatie uit verkeersomgeving
  - Informatie is waarneembaar, begrijpelijk, geloofwaardig, relevant, uitvoerbaar
  - Weggebruikers zijn voldoende voorbereid (rijgeschikt en rijvaardig)
  - Voldoende proactieve controle om onbekwamen te weren
- Autosnelweg: informatie (bebording, belijning,...) is waarneembaar, begrijpelijk, geloofwaardig, relevant en uitvoerbaar

Veiligheidsprincipes: effectief belegde verantwoordelijkheid

- Verantwoordelijkheden leiden tot maximaal verkeersveilig resultaat, institutioneel verankerd
  - Overheid als systeemverantwoordelijke: stelt doelen, randvoorwaarden, uitvoeringscondities, controleert afspraken
  - Verkeersveiligheidsprofessionals: operationele verantwoordelijkheid
  - Markt: idealiter aantrekkelijk maken van meest veilig producten
  - Werkgevers: idealiter goede balans productiviteit $\leftrightarrow$ veiligheid
  - Maatschappelijke organisaties: opkomen voor vvh-belangen

Veiligheidsprincipes: leren en innoveren

- We leren wat nog fout gaat door analyses, monitoring en evaluatie
  - SPI's en conflictmaten definiëren, monitoren en aanpakken
  - Ongevalsmechanismen alle dodelijke ongevallen in kaart: diepte-onderzoek
  - Innovatie: kennis van problemen koppelen aan effectieve oplossingen (PDCA-cyclus)
  - Voldoende kennisoverdracht ook binnen en tussen organisaties

4. Operationele eisen

- Richtlijnen voor een veilig wegontwerp:
  - Richtlijn Ontwerp Autosnelwegen
  - Handboek wegontwerp (regionale stroomwegen, GOW en ETW buiten de bebouwde kom)
  - ASVV

5. Maatregelen

- Maatregelen m.b.t. veilige weginrichting
  - Veilig ingerichte 30km/uur zones
  - Vrijliggende fietspaden langs 50km/uur wegen
  - Veilig ingerichte fietspaden (veilige bermen, geen obstakels, veilig wegdek)
  - Rotondes en snelheidsremmende maatregelen op kruispunten
  - **Autosnelwegen**: rijrichtingscheiding, vluchtstroken, obstakelvrije zone, geleiderals, bebording, route-informatie, ...
- Maar natuurlijk ook: autogordels, airbags, handhaving, educatie, voorlichting, ...

Voorbeelden van een Duurzaam Veilig én een niet optimaal veilige weginrichting

Foto: Paul Voorham

Foto: Paul Voorham

Foto: Paul Voorham

Foto: Paul Voorham

Foto: Paul Voorham

Foto: Paul Voorham

In een Duurzaam Veilig wegverkeer worden **ongevallen** zoveel mogelijk **voorkomen**, en waar dat niet mogelijk is, worden **letsels** zoveel mogelijk **beperkt**.

De **mens** vormt het **uitgangspunt** voor het ontwerp van het verkeerssysteem.

5 leidende verkeersveiligheidsprincipes:

- Functionaliteit
- Biomechanica
- Psycho-logica
- Effectief belegde verantwoordelijkheid
- Leren en innoveren

Ontwerp autosnelwegen:

- Geen conflicten met kwetsbare verkeersdeelnemers → geslotenverklaring voor kwetsbare verkeersdeelnemers
- Geen dwarsconflicten tussen autoverkeer → ongelijkvloerse kruisingen
- Geen frontale conflicten tussen autoverkeer → fysieke rijrichtingscheiding
- Veilige berm: vluchtstrook/(semi)verharde berm en voldoende brede obstakelvrije zone óf obstakels afschermen
- Voldoende stopzichtafstand
- informatie (bebording, belijning,...) is waarneembaar, begrijpelijk, geloofwaardig, relevant en uitvoerbaar